

УДК 616.31- 089.444

DOI 10.11603/2411-1597.2019.3.10682

НЕІНФЕКЦІЙНА ЕПІДЕМІЯ ЦУКРОВОГО ДІАБЕТУ

С. О. Рак

*Комунальне підприємство «Центральна міська лікарня м. Олександрії»
Олександрійської міської ради*

У статті наведено статистичні дані про цукровий діабет у світі та в Україні в цілому. Що таке цукровий діабет та його клінічні прояви.

NON-INFECTIOUS EPIDEMY OF DIABETES MELLITUS

S. O. Rak

Municipal Enterprise “Central Town Hospital No. 1, Oleksandriia” of Oleksandriia Town Council

This article provides statistical data about the diabetes mellitus in Ukraine and around the world. It describes the definition of diabetes mellitus and its clinical manifestations.

Вступ. Одна із проблем, з якою стикнулось сучасне людство – це цукровий діабет (ЦД). У світі це захворювання набирає обертів розповсюдження і наша планета мовби обвита «солодкою павутиною». З кожним роком статистика цього захворювання перевищує допустимі норми серед населення планети. Однак цукровий діабет – далеко не нове захворювання. Воно відоме з давніх часів, про що свідчать збережені до наших днів документи. Ще за півтора тисячі років до нашої ери стародавні єгиптяни у своєму медичному трактаті «Папірус Еберса» описали цукровий діабет як самостійне захворювання. Лікар Аретеус, який жив у Римі на початку нашої ери, вперше описав клінічну симптоматику діабету й придумав назву хвороби «діабет» (проходжу крізь). [5] Цукровий діабет у всіх його формах – це проблема глобального рівня, яка стає тяжким людським та соціально-економічним тягарем для будь-якої країни світу, незалежно від рівня її економічного розвитку та доходів населення.

Основна частина. Цукровий діабет належить до числа найпоширеніших захворювань людини. У різних країнах світу кількість хворих на цукровий діабет складає 4–7 % від загальної популяції. З віком захворюваність на цукровий діабет збільшується і після 65 років досягає 10–15 %. Згідно з даними Міжнародної діабетичної федерації (IDF, 2006), по-

ширеність цукрового діабету в різних країнах суттєво відрізняється.

Відділ неінфекційних захворювань ВООЗ спільно з університетами Данії, Шотландії та Міжнародним інститутом діабету в Австралії (2004) опублікували дослідження про глобальне поширення цукрового діабету в окремих регіонах та країнах у 2000 р. і прогноз до 2030 р. (табл.).

Країнами з найбільшою поширеністю цукрового діабету є Індія, Китай, США, Індонезія, Пакистан, Бразилія, Бангладеш та інші.

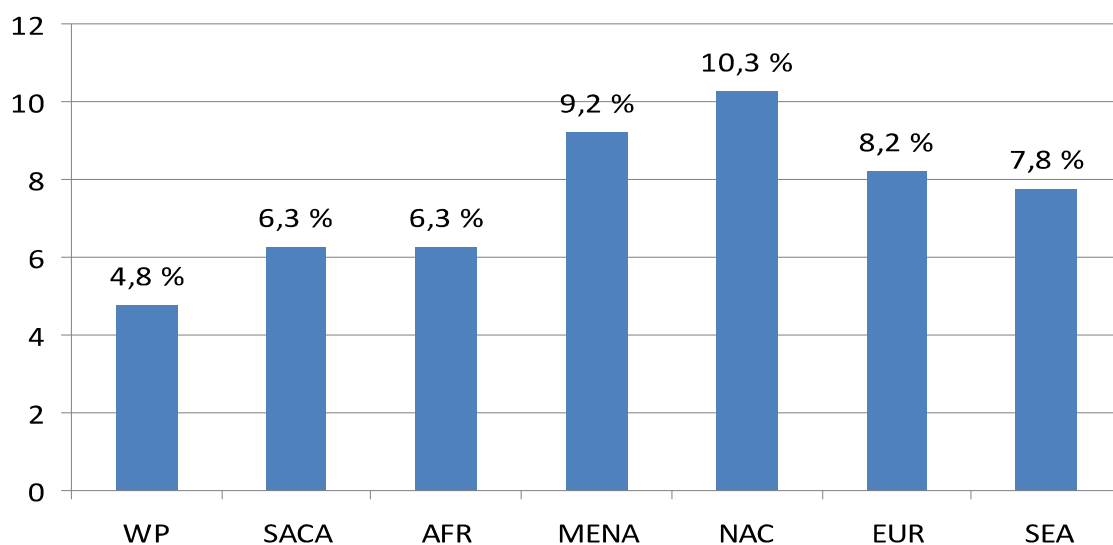
Поширеність ЦД у світі має суттєву тенденцію до збільшення. Порівняння поширеності цукрового діабету в розвинутих країнах і тих, що розвиваються, свідчить, що у перших значний приріст діабету прогнозують на 2030 р. у людей старше 65 років; у той же час для країн, які розвиваються, властиве збільшення числа хворих на діабет віком 45–64 років.

Дані Міжнародної діабетичної федерації свідчать про значну поширеність цукрового діабету в регіоні Середнього Сходу та Північної Африки, в Північній Америці та Карибському регіоні (9,2 і 10,3 %) (рис.) [1].

Зростання захворюваності дає змогу говорити про епідемію цукрового діабету. Щорічно в світі реєструють 3 млн смертей, зумовлених цим захворюванням, тобто кожні 10 с помирає один хворий.

Таблиця. Поширеність цукрового діабету в світі (2000–2030)

Регіони	Кількість хворих на цукровий діабет (млн людей)	
	2000 р.	2030 р.
Країни з розвинутою економікою	44,268	68,156
Країни Східної Європи	11,665	13,960
Індія	31,705	79,441
Китай	20,757	42,321
Інші країни Азії з островами	22,328	58,109
Країни Африки південніше Сахари	7,146	18,645
Латинська Америка і Кариби	13,307	32,959
Мусульманські країни Близького Сходу	20,051	52,794
Всього:	171,228	366,212

Примітки. WP – Океанія; SACA – Південна і Центральна Америка; AFR – Африка; MENA – Середній Схід і Північна Африка; NAC – Північна Америка і Карибський регіон; EUR – Європа; SEA – Південно-Східна Азія.

Рис. Поширеність цукрового діабету серед населення віком 20–79 років у різних регіонах світу (IDF, 2009)

За останні 10–15 років захворюваність та поширеність цукрового діабету в Україні збільшилася у 2 рази, переважає захворюваність міського населення, що відповідає світовим тенденціям. Чисельність пацієнтів збільшується, в основному, внаслідок хворих на цукровий діабет 2-го типу. Насправді хворих в Україні в 2–3 рази більше, ніж наведено Центром медичної статистики МОЗ України за рахунок прихованих форм цукрового діабету.

Отже, на сьогодні масштаби поширеності та захворюваності на ЦД та життєво загрозливий ускладнення дозволяють говорити про наявність неінфекційної епідемії цукрового діабету в цілому світі та й в Україні зокрема.

Всесвітній день боротьби з цукровим діабетом – це день, що слугує нагадуванням всьому прогресивному людству про те, що поширеність захворювання

непчинно зростає. Уперше Всесвітній день боротьби з цукровим діабетом був проведений Міжнародною діабетичною федерацією і Всесвітньою організацією охорони здоров'я 14 листопада 1991 р. для координації боротьби з цукровим діабетом у всьому світі. Завдячуючи діяльності IDF, Всесвітній день боротьби з цукровим діабетом охоплює мільйони людей по всьому світу і об'єднує діабетичні громади 145 країн із благородною метою підвищення обізнаності про ЦД та його ускладнення.

За визначенням ВООЗ, цукровий діабет – хронічний патологічний стан гіперглікемії (підвищений рівень глюкози в крові) внаслідок абсолютного або відносного дефіциту інсуліну [4].

Розрізняють декілька видів цукрового діабету залежно від етіології виникнення. Цукровий діабет 1-го типу. Хворіють переважно люди молодого віку. Частіше він

виникає в дитячому віці після перенесених інфекцій: грипу, паротиту («свинки»), кору або краснухи, а також причиною може бути відсутність грудного вигодовування та раннє вигодовування дитини коров'ячим молоком [2]. Ці фактори провокують автоімунну деструкцію β-клітин підшлункової залози у людей зі схильністю до діабету [1].

2-й тип цукрового діабету відрізняється тим, що його виявляють випадково, під час обстеження з приводу інших захворювань [7]. Для нього характерний повільний початок та є генетичним захворюванням підшлункової залози [5]. Фактори ризику – генетична схильність, маса тіла, етнічні та вікові особливості, гіподинамія, гестаційний діабет в амнезії [1].

Клінічні прояви цукрового діабету залежать від типу діабету. Що необхідно знати та як розпізнати тип цукрового діабету? Клінічні прояви цукрового діабету 1-го типу. Його спостерігають переважно у дітей і осіб молодого віку, виникає раптово. Проявляється трьома головними симптомами: полідипсією, поліурією та поліфагією. Це означає, що хворі страждають від надмірної спраги, сухості у роті та випивають багато води, споживають багато їжі, в них часте сечовипускання. Хворі на ЦД також часто хворіють на запалення верхніх дихальних шляхів, пневмонії, холецистити, панкреатити, гнійні хвороби шкіри та слизових оболонок.

2-й тип цукрового діабету характерний для дорослих, відрізняється поступовим початком, виявляють випадково, має безсимптомний перебіг. Проявляється ЦД такими симптомами: слабкістю, свербінням шкіри (анальний або генітальний свербіж), фурункульозом або піодермією, порушеннями зубощелепної системи (множинним карієсом, альвеолярною піореею, пародонтозом), статевими розладами, тяжким перебігом інфекцій, тривалим загоюванням ран [8].

Профілактика цукрового діабету складна. На жаль, надійних способів захисту від цукрового діабету 1-го типу немає. Це аутоімунне захворювання: імунна система атакує і знищує β-клітини підшлункової залози.

А ось цукровому діабету 2-го типу можна запобігти на 100 %, якщо вести здоровий спосіб життя – дотримуватися правильного харчування і займатися спортом. Для профілактики необхідно:

1. Споживати достатню кількість води. Вода бере участь у всіх обмінних процесах організму. Зневоднення призводить до того, що підшлункова залоза перестає виробляти інсулін. Важливо! Чай, кава, солодка газована вода, сік, пиво та інші напої не замінюють воду, тому що клітини сприймають їх як їжу.

2. Стресостійкість. Стрес негативно позначається на роботі всіх органів, що може провокувати розвиток безлічі хвороб, у тому числі – цукрового діабету.

3. Регулярний медогляд. При виникненні будь-яких тривожних симптомів негайно звертайтеся до лікаря.

Висновки. Цукровий діабет – це складне захворювання сучасного людства. Причини розвитку діабету складні. Це захворювання має ряд ускладнень та складність у діагностиці та лікуванні. З кожним роком кількість хворих на цукровий діабет зростає у всьому світі. Ми повинні більше звертати увагу на свій організм, який буде подавати знаки у вигляді перших незначних клінічних симптомів. Як тільки виникли ознаки захворювання, необхідно відразу звернутися до лікаря на діагностику. А, в свою чергу, медичні працівники повинні пропагувати та доносити інформацію у вигляді лекцій, статей в газетах, брошурах, що таке цукровий діабет та як з ним боротися.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондар П. М. Ендокринологія / П. М. Бондар. – Вінниця : «Нова Книга», 2013. – С. 204–205.
2. Фадєєв П. О. Цукровий діабет / П. О. Фадєєв. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – С. 16–18. – (Серія «Енциклопедія медичних знань»).
3. Цитовський М. Н. Статистичний, клінічний та морфологічний аспекти впливу цукрового діабету на стан серцево-судинної системи / М. Н. Цитовський // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2017. – № 1 (55). – С. 168–177. – (Серія «Медицина»).
4. Демичева О. Ю. Сахарный диабет / О. Ю. Демичева. – М. : Издательство «Эксмо», 2016. – 160 с. – (Академия доктора Радионова).

5. Эндокринология / под ред. Н. Лавина ; пер. с англ. – М. : Практика, 1999. – 1128 с.
6. Ахманов М. Диабет – не приговор. О жизни, судьбе и надеждах диабетиков / М. Ахманов. – СПб. : Невский Проспект. – 2003.
7. Внутренние болезни / под ред. проф. Г. И. Бурчинского. – 2-е изд., испр. и дополн. – К. : Вища школа, 1981. – 768 с.
8. Внутрішні хвороби : підручник для студентів стоматологічних факультетів / В. М. Березов, В. М. Васильєв та інші. – Полтава : ЧФ «Форміка», 2002. – С. 217–219.

Отримано 03.09.19